

CROWDFUNDING - NOVÁ FORMA ALTERNATÍVNEHO FINANCOVANIA

Anna Pad'ourová¹

Abstract: Crowdfunding has become an interesting financial and support tool for various types of projects over the last decade. The exact definition is: "The financing method of projects and business plans where small amounts of money are collected from a large number of people, most often over the Internet". This form of funding brings together those who have the funds and want to invest with those who need the funds to finance a specific project. On the one side of crowdfunding transaction is a person with a project idea who prepares a crowdfunding campaign, we call this person the **project owner**. On the other side, there is a crowd of people who provide money for realizing the idea, we call them **contributors**. The aim of the paper is to provide a basic theoretical framework for crowdfunding and to describe the current situation of innovative financing.

Keywords: Crowdfunding, Form of financing, Project owner, Investor (Contributor)

Úvod

Všeobecne povedané, pri Crowdfundingu ide o získavanie financií prostredníctvom hromadnej zbierky, do ktorej sa zapájajú „bežní smrteľníci“ cez kampane, ktoré prebiehajú na špecializovaných internetových portáloch. Medzi najznámejšie patrí „Kicksarter“, ktorý bol spustený v roku 2009 a dodnes pre mnohých predstavuje definíciu crowdfundingu. Princíp crowdfundingu je jednoduchý, prebieha na crowdfundingových portáloch, kde sa návštevník internetu môže jednoducho stať prispievateľom a autorom projektu. Takto sa môžu financovať rôzne typy projektov, napríklad umelecké diela, charitatívne a dobročinné iniciatívy, inovácie, výskum a vývoj, alebo iné podnikateľské zámery. Je to úplne nový spôsob získavania finančných prostriedkov, kde podnikateľ alebo zakladateľ zbierky žiada o čiastku, za ktorú sľúbi, že daný projekt zrealizuje. Dnes existuje niekoľko stránok, ktoré sa venujú crowdfundingu.

Ako Crowdfundig funguje

Crowdfunding, čiže financovanie davom, predstavuje spôsob, ako zhmotniť predstavu alebo nápad. Základným problémom pri realizovaní takejto predstavy sú financie. Každý nemá možnosti či príležitosti na získanie vhodného investora, alebo sponzora, ktorý by bol ochotný „uhradiť“ náklady spojené s vývojom a výrobou akéhokoľvek produktu alebo služby. Crowdfunding umožňuje kreatívnym ľuďom prezentovať svoje predstavy alebo nápady

¹ Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta podnikového manažmentu a ekonomiky dopravy a spojov, Katedra spojov, Univerzitná 8215/1, 010 01 Žilina, Slovensko, anna.padourova@fpedas.uniza.sk, +421 41 513 3129

a získať tak podporu od širokej verejnosti bez investorov. Tento spôsob umožňuje aj overenie, či bude o produkt, alebo službu záujem. Na začiatku je najdôležitejšie vytvorenie pútavej prezentácie nápadu, pomocou ktorej sa oslovujú ľudia. Prezentácie obsahujú fotografie alebo video, ktorým je predstavovaný samotný produkt ako aj cieľ, ktorý s ním chce tvorca dosiahnuť. Rovnako sú v prezentácii vyčíslené aj celkové finančné záležitosti týkajúce sa projektu. V kampani musia byť zahrnuté aj odmeny ľuďom, ktorí sa rozhodli takýto projekt podporiť. V prípade úspešnej kampane sa aj malý zisk môže využiť na naštartovanie predaja produktu. Výsledná suma v kampani sa uvedie ako požadovaná suma, ktorú potrebujeme získať. Ďalej sa určí obdobie, za ktoré bude potrebné vyzbierať finančné prostriedky (jeden mesiac) a potom je čas na to, aby bola verejnosť oboznámená s novinkou a aby sa prostriedky na jej realizáciu vyzberali. Nedá sa očakávať, že takáto služba je zadarmo. Stránka, na ktorej je projekt prezentovaný si berie percentá z vyzbieranej sumy. Okrem týchto poplatkov musíme počítať aj s poplatkami bánk za prevod peňazí. Crowdfundig je životaschopná, škálovateľná alternatíva ku klasickému verejnému a súkromnému financovaniu. Tradičný spôsob financovania bol založený na získaní veľkého množstva finančných prostriedkov od jedného alebo menšieho počtu investorov. Crowdfunding je postavený na drobných sumách od veľkej skupiny jednotlivcov. Pri crowdfundingu sú najčastejšie podporované projekty so zameraním na sociálnu oblasť, podnikanie, tvorbu filmov a umenie, hudbu, energetiku a životné prostredie atď.. Najčastejšie podporovanými projektmi v sociálnej oblasti sú projekty zamerané na rozvoj mesta (zlepšovanie verejného priestoru), väčšie projekty napr. v oblasti energetiky a životného prostredia (veterné turbíny), v oblasti podnikania ide o naštartovanie samotného podnikania. Podľa mnohých literárnych zdrojov môžeme crowdfunding rozdeliť do štyroch základných modelov (Tab. 1)

1. model založený na darovaní,
2. model založený na odmeňovaní,
3. model založený na mikropôžičkách
4. model založený na investíciách.

Tab. 1 Rozdelenie crowdfundingu

	Forma príspevku	Forma návratnosti	Zameranie modelu
Donation-based crowdfunding	Dotácia (dar)	Nehmotné výhody	Tento model je zameraný na ľudí, ktorí majú záujem vyzbierať finančné prostriedky, so zámerom pomôcť dobrej veci a nie z dôvodu budúceho zisku, alebo určitej formy odmeny. Primárne je určený na podporu charít, alebo na pomoc ľuďom, ktorí chcú vyzbierať finančné prostriedky na sociálne/charitatívne projekty, zhromaždiť online komunitu a ponúknuť jej možnosť darovať projektu svoje peniaze.
Reward-based crowdfunding	Dotácia (dar)/založený na odmeňovaní a na predpredaji	Odmeny a nehmotné výhody	Systém založený na odmeňovaní a predpredaji posúva darcovstvo na vyššiu úroveň a je pravdepodobne najznámejším a najrozšírenejším crowdfundingovým modelom.
Lending-based crowdfunding	Mikropôžičky	Splácanie úveru s úrokmi. Pri určitých sociálne motivovaných pôžičkách sú úroky odpustené.	Tento model je veľmi podobný akémukoľvek scenáru, v ktorom jednotlivci poskytnú peniaze na zrealizovanie projektu s víziou budúcej odplaty. Crowdfunding sa popularite teší najviac v krajinách, kde sú so získaním bankového úveru ťažkosti.
Equity-based crowdfunding	Investícia	Návratnosť investície v určitej dobe, ak podnikanie dobre funguje. Niekedy je ponúknutá aj určitá forma odmeny.	Posledný model crowdfundingu je založený na investícii. V praxi sa často označuje aj ako crowdinvesting a znamená, že investor si vyberie projekt na základe jeho možného budúceho profitu a na oplátku za jeho finančnú podporu sa napr. stane akcionárom/spoločníkom tejto firmy.

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe [2,3]

Subjekty pôsobiace v rámci Crowdfundign

- Podnikatelia (Entrepreneurs) – skupina, ktorá sa podieľa na vzniku konkrétneho projektu. Okrem získania finančných prostriedkov je motiváciou autorov projektov aj to, že crowdfunding poskytuje ďalšie výhody, ako je napríklad vytvorenie spojnice medzi ním a spotrebiteľom. Dôležité je to, že autor získava spätnú väzbu. V porovnaní s pôžičkami od bánk sa crowdfunding môže využívať aj opakovane. Aj po prípadnom neúspechu projektu to môže autor skúsiť znovu s vylepšeným projektom, a to bez akýchkoľvek dlžôb.
- Investori (Backers) – ľudia, ktorí sa rozhodli vložiť svoje finančné prostriedky do realizovania konkrétneho projektu. Výšku príspevku si určia samostatne. Z pohľadu investorov existuje mnoho príčin, pre ktoré sa rozhodnú prispievať na projekty, ktoré spoznávajú iba prostredníctvom internetu. Okrem protihodnoty vo forme napríklad podielu na zisku, môže ísť aj o nehmotné odmeny, ktorými sú možnosti zaradenia sa ku priekopníkom nových technológií a spoločností. Ľudia často neinvestujú priamo do projektov, ale do ľudí, ktorí tieto projekty vymysleli, aby podporili ich kreativitu a pomohli im splniť svoj sen.

Porovnanie svetových Crowdfundingových platforiem

Crowdfunding pochádza zo Spojených štátov amerických. Ako sa dalo čakať, spomedzi kontinentov je najrozšírenejší práve v Severnej Amerike, môžeme to potvrdiť aj na základe údajov z nasledujúcej tab. 2, kde väčšina platforiem bola založená práve na pôde USA. Druhým najväčším trhom pre crowdfunding je Ázia a na treťom mieste nasleduje Európa.

Tab. 2 Svetové crowdfundingové platformy

Platforma	Model financovania	Zameranie	Poplatky	Pôvod
Investície				
Companisto	-	Európske spoločnosti	-	Nemecko
FundedByMe	All or nothing	Podniky vo všeobecnosti	-	Švédsko
SeedInvest	-	Start-upy	-	USA
Mikropôžičky				
Kiva	-	Podnikanie v rozvojových krajinách	-	USA
Darcovstvo				
DonorsChoose	All or nothing	Vzdelávanie	-	USA
Experiment	All or nothing	Vedecké výskumy	7,5 – 8%	USA
GoFundMe	All or Nothing / Keep it All	-	5%	USA
Ketto	Keep it All	Podniky, kreatívne projekty, charita	11%	India
Odmeny				
Indiegogo	All or Nothing / Keep it All	Kreatívne projekty	5% / 9%	USA
Kickstarter	All or Nothing	Kreatívne projekty	8 – 10%	USA
Pozible	All or Nothing	Kreatívne projekty	5%	Austrália
RocketHub	Keep it all	-	8 % / 12%	USA
Sellaband	All or Nothing	Hudba	15%	Nemecko

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe [10]

Najznámejšie Slovenské a České Crowdfundingových platformy

Crowdfunding je na Slovensku stále pomerne neznámy no predsa sa nájdu ľudia, ktorí prostredníctvom neho nielen prispievajú ale na strane druhej ho aj používajú na zrealizovanie svojich projektov. [9] Drvivá väčšina slovenských, resp. českých crowdfundingových portálov je založená na modeli odmeňovania a metóde financovania „All or nothing“ (Všetko alebo nič).

IdeasStarter bola prvá crowdfundingová platforma na Slovensku, ktorá si vyslúžila prezývku „slovenský Kickstarter“. Vznikla vďaka námahe dvoch vtedajších študentov Ekonomickej univerzity, Michala Felčana a Kristíny Škulcovej. Verili, že Slovákov naučia využívať crowdfunding. Avšak ich snaha skončila koncom minulého roka a Ideasstarter zanikol. Zaujímavosťou tejto platformy boli aj modely financovania, okrem všadeprítomného „All or nothing“ majú autori možnosť si vybrať aj model „Keep it all“ („Nechaj si všetko“). Plány do budúcnosti boli veľké, konkrétne expandovať do celej strednej Európy cez pripravovanú poľskú a maďarskú verziu portálu. Nanešťastie Slovákov v tom čase tento princíp financovania neoslovil alebo bol málo mediálne prezentovaný.

Ďalšie známe slovenské a české platformy sú uvedené v tab. 3.

Tab. 3 Najznámejšie slovenské a české crowdfundingové platformy

	Startovač	HitHit	Marmeláda	Crowd-berry	StartLab	Conda
Založenie	2013	2012	2015	2015		2013
Model CF	Odmeny	Odmeny	Odmeny	Investície	Dary	Investície
Model fin.	All or Nothing	All or Nothing	All or Nothing	All or Nothing	All or Nothing / Keep it All	All or Nothing
Úspešnosť projektov	61%	-	27%	-	62%	85%
Poplatky	5 – 9%	10,5 – 11,5%	8% + 2,6%	8%	5%	-
Počet projektov celkom	-	1125*	30	-	37	73
Dĺžka kampane	15/ 30/ 60 dní	Max. 45 dní	-	30 – 60 dní	30 – 90 dní	-
Krajina pôvodu	ČR	ČR	SR	SR	SR	AT

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe [9]

HitHit

bol uvedený na scénu v roku 2012 ako jedna z najúspešnejších českých crowdfundingových platformiem. Určená je pre český ako aj pre slovenský trh. Orientuje sa na pomoc pri získaní kapitálu kreatívnym projektom a rovnako je založený na modeli odmeňovania. Základné percentuálne sadzby sú pomerne vysoké (10,5 % - 11,5 %), avšak sú kompenzované nadštandardnými službami, ktoré platforma poskytuje (napr. coaching, copywriting).

Startovač

platforma funguje na báze odmien ako mnoho iných. Vznikol v roku 2013 a dnes je označovaný ako jeden z najznámejších portálov v Čechách a na Slovensku. Za krátke pôsobenie na scéne má na konte už mnoho zaujímavých projektov, či už českých (Trabantom naprieč Tichomorím), alebo slovenských (kniha AHA).

Marmeláda

Spustenia sa dočkala v roku 2015 ako pôvodná slovenská crowdfundingová platforma. Marmeláda preferuje originálne projekty, ktoré ešte nikde neboli prezentované. Zameriava sa na financovanie rôznych kreatívnych projektov, od kultúry cez módu a dizajn až po šport.

Kampane na tejto platforme podliehajú záväzku realizovania projektu do 18 mesiacov od ich skončenia.

Crowd- berry

Crowdberry ponúka vysokú diverzifikáciu investičných projektov pôsobiacich v technologických ale i netechnologických odvetviach. Crowdberry navyše poskytuje možnosť výberu medzi aktívnym investorom, ktorý nám poskytne spolu s kapitálom aj svoje skúsenosti a znalosti, alebo naopak pasívnym investorom, ktorý vloží do hry len kapitál.

StartLab

Slovenský StartLab bol založený ako nezisková crowdfundingová platforma, ktorá sa zameriava na verejnoprospešné projekty. Je určený pre kohokoľvek s dobrým nápadom, či už je to umelec, startupista alebo aktívny občan. StartLab ponúka oba populárne modely financovania, čiže „All or nothing“ i „Keep it all“.

Conda

začínala ako tuzemská verzia rakúskej platformy a dnes je kľúčovým hráčom v celoeurópskom crowdfundingovom biznise, s pobočkami v Nemecku, Švajčiarsku, Slovinsku, Slovensku, Poľsku a Lichtenštajnsku. Conda má za úlohu spájať investorov a spoločnosti, ktoré hľadajú financovanie. Jedným z najznámejších projektov platformy Conda je financovanie expanzie a marketingu unikátneho aperitívu Bentianna.

Záver

Crowdfunding predstavuje inovatívnu formu financovania podnikateľských projektov, ktorá spája tvorcov projektu priamo s investorom. Finančné modely crowdfundingu vytvárajú doplnkovú investičnú príležitosť, kde investori komunikujú a majú priamy kontakt s tvorcami projektu. Crowdfunding by mal byť vnímaný ako jeden finančný ekosystém. Kým v našich končinách je crowdfunding stále relatívne neznámym pojmom a veľmi málo využívanou alternatívou, za hranicami Slovenska je dnes populárnejší ako kedykoľvek predtým. Fenomén crowdfundingového financovania sa na plné obrátky začal rozvíjať v poslednom desaťročí, a to najmä vďaka všadeprítomnému internetu. Má obrovský potenciál do budúcnosti, čo dokazuje nárast jeho využívania v Spojených štátoch amerických ako aj v Európe. V máji 2013 existovalo po celom svete viac ako 800 crowdfundingových platforiem a predpokladá sa, že v roku 2017 počet aktívnych crowdfundingových platforiem presiahne hranicu 2000. Aj napriek tomu, že na Slovensku tento trh nie je ešte tak rozvinutý ako v iných krajinách Európy, stále sa tu nájde dostatočné množstvo platforiem, ktoré sa snažia priniesť čerstvý vánok do sveta alternatívneho financovania. Samozrejme treba povedať, že crowdfundingových platforiem je o niečo viac, ako sme v tomto článku predstavili.

Literatúra

- [1] BELLEFLAMME, P., LAMBERT, T., SCHWIENBACHER, A. Crowdfunding: Tapping the right crowd. [online]. Journal of Business Venturing, 2013. [cit. 2017-08-16]. Dostupné z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1578175>
- [2] BUYSERE de K., GAJDA, O., KLEVERLAAN, R., MAROM, D. A Framework for European Crowdfunding. [online]. 2012. [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: <http://www.europecrowdfunding.org/files/2013/06/Framework_EU_Crowdfunding.pdf>
- [3] COLLINS, L. Crowdfunding: Innovative access to finance and regulatory challenges. [online]. 2014. [cit. 2017-09-03]. Dostupné z: https://innovationpolicyplatform.org/sites/default/files/rdf_imported_documents/Policy_Brief-Crowdfunding.pdf

- [4] Crowdfunding štatistiky. [online]. [cit. 2017-08-02]. Dostupné z: www.statista.com
- [5] EUROPEAN COMMISSION. Crowdfunding in the EU – Exploring the added value of potential EU action. [online]. 2013. [cit. 2017-08-04]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/crowdfunding/docs/consultation-document_en.pdf
- [6] GAJDA, O., MASON, N., Crowdfunding for impact in Europe and the USA. [online]. 2013. [cit. 2017-08-04]. Dostupné z: <http://www.toniic.com/wp-content/uploads/2013/12/CrowdfundingForImpact.pdf>
- [7] GIUDICI, G., NAVA, R., L AMASTRA, R., C., VERECONDO, CH. Crowdfunding: The New Frontier for Financing Entrepreneurship?[online]. Oct. 2012 [cit. 2017-06-22]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2157429
- [8] GRIFFIN, J. Z. Fleecing the American Masses. [online]. Journal of Law, echnology and the Internet, 2012. [cit. 2017-08-04]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2030001
- [9] <https://www.podnikajte.sk/financie/c/3192/category/financie-na-podnikanie/article/slovenske-ceske-crowdfundingove-platformy.xhtml>
- [10] <https://www.podnikajte.sk/financie/c/3189/category/financie-na-podnikanie/article/svetove-crowdfundingove-platformy.xhtml>

Grantová podpora

Príspevok bol vypracovaný v rámci riešenia projektov vedeckej grantovej agentúry VEGA 1/0515/15 – Endogénne faktory v odvetviach náročných na ochranu duševného vlastníctva v regionálnom podnikateľskom prostredí v SR a Inštitucionálneho výskum 3/KS/2017 Cash management komerčných bánk v podmienkach Slovenskej republiky.